

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum diminuat peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

sat totaliter a peccato, scilicet ex parte rei ignoratæ, quæ est ignoratiæ facti vel faciendi; dubium occurrit, an excusetur taliter peccato totaliter ab illa malâ circumstantia ignorata. Et tali ratio dubii, quia talis actus operam rei illicitæ, ex quo in scientia eius, ut in litera dicitur, remanet quod ille actus quem facit, est malus. uestigio grauit Thamas, quam ne scribat esse nulli arbitrio, an fittoletabatur ab intellectu, utro exculpatum, sciens actuum illum esse fornicationem, sed ignorans in certum.

¶ Ad hoc dicitur, q[uod] taliter est excusat[ur] ab in certu, licet non a fornicatione, quam voluntarie committitur. Pro regula namque generali habendum est, quod ignoratio rei ex parte rei ignoratæ non est nisi ex parte ignorantis id est non culpabilis, excusat taliter ab in voluntario illud, quod est proprius effectus ignoratæ, sive deinde operam rei licet, sive illicitæ. Non enim in hoc differt datus operam rei licet, sive illicitæ, sed in voluntate ignoratæ, et illicitæ rei cogitatione, unde quia conuenient in causa incautio voluntarii simpliciter, ignorantia in culpa voluntarii, sive deinde operari quod convenient in effectu per se eius, cum in voluntario simpliciter, unde faciat cognoscere. Liam prima nocte, et si causa delectationis vacat, acti coniugali, credito q[uod] si fuisse operam rei illicitæ, nihil minus excludatur efficiere a fornicatione. In deinde

Alita, pro quanto noluit cognitionem fidei Christi. Ignorantia namque eius fuit ignorantia opposita cognitioni fidei Christi, cum voluntarie noluit non ad libertatem peccandi, sed ad obsequium Dei Arbitrabatur enim iniuriam Deo facere, fidem tamen lusci piendo, unde ibidem dicitur: Ignorantia faci in incredulitate.

peccato retrahetur. Talis n. negligens facit ignoratiā ipsam esse iuoluntaria & peccatum, dummodo sit eorum quae quis scire tenet, & pōt: & id eo talis ignoratiā non totaliter excusat a peccato. Si vero sit talis ignorantia, quae oīo sit iuoluntaria, sive quae est inuincibilis, sive quia est eius quod quis scire non tenet, talis ignoratiā omnino excusat peccato.

AD PRIMUM ergo dicendum,
q[uod] nō oīs ignorantia causat intu-
lūtarium, sic ut supra dicitur est.
* unde non omnis ignorantia to-
taliter excusat a peccato.

AD SECUNDUM, dicendum, quod in quantum remanet in ignorantia de voluntario, tantum remanet de intentione peccati, & secundum hoc non erit per accidentem peccatum¹.
¶ **AD TERTIUM**, dicitur, quod in quantum remanet in ignorantia de voluntario, tantum remanet de intentione peccati, & secundum hoc non erit per accidentem peccatum¹.

AD TERTIUM dicendum, quod si esset talis ignorantia quam totaliter vobis ronis excluderet, oinō a peccato excusat, sicut pater in furiosis, & amentibus non est semper ignoratio causans peccatum est talis, & iō nō semper totaliter excusat a peccato.

ARTICVLVS ILLI

Vtrum ignorantia diminuat peccatum.

AD QUARTVM sic procedi-
tur. Videtur, quod ignoran-
tia nō diminuat peccatum. Illud.n.
etia a voluntate non
oportet autem, quod Sup.ar.2. &
quicquid est a voluntate
se, fit finis eius: pro
pter, quod superius annote-
runt.

per quod iuris potest
dictum est; & bene
quod non omne uolu[n]tarium specificat &c. Secundus est, quod
quicquid est voluntarium, cadit sub aliqua intentione. Et hoc
supponitur in litera, & constat esse verisimilium: oportet namque
omnia uoluntate emanans, ad finem aliquem fieri, cum finis sit
objec[t]um voluntatis, sed hoc non satisfacit litera, quia exp[re]s-
sio dicitur, quo d[icitur] quantum remaneat de uoluntario, tantum de inten-
tione peccati, & idem non est per accidens. refer ergo litera ad idem, id peccatum voluntarium & intentum. Ad hoc dicitur, li-
tera non dicit, quod quantum & tantum, sed in quantum &
in tantum. Inser que est tanta differentia, quod prima uerba impor-
tant primum sensum, secunda flant cum secundo. Quod autem
referantur ad idem, scilicet peccatum, uerissimum est, quia si in ignoran-
te remaneat uoluntariu[m] peccati, oportet voluntarie in se conser-
vacio non ad aliquod diffonsum legi aeterna, quod est habere
intentionem peccati. Sed ex eo quod in tali materia, scilicet, pec-
cat, quod sona specificatur ab intentio[n]e, sequitur, si est voluntaria-
rum, et intentuum non sequitur similitudo, est voluntariu[m]: er-
go intentum sunt enim multa in uno & codem peccato uolun-
taria mala, unum tamen intentum, unde est species, ut patet in
procurando adulterio conferendum. Est enim ibi in primis aetatio a
lege Dei, & ratione, & studio spiritualis mortis, & documenta
peccatorum inferni, & appetitus delectabilis aeternitatis. Et quamvis
omnia sint voluntaria, ab ultimo tantum, quod est per se inten-
tum, actus specificantur, ita quod reliqua sub hac intentione
concluduntur.

¶ Super questionis 76. articulum quareum.

In artic. 4. in calce corporis articuli, dubium difficile occurrit de specie peccati, quod fit ex ignorantia, an sciliciter sit cuiuslibet species in qua esset si fieri scienter. Et ratio dubii, quia species peccati sumuntur ex per se obiecto intento a peccante, ut in questione superius patet sed ex ignorantia peccans non rendit per

QVAEST. LXXVI.

Se in obiectum illius peccati, sed per accidens, ut in litera hac dicatur, ergo peccans ex ignorantia non peccat illa specie peccati, qua peccaret faciendo idem sciens.

¶ In oppositum autem est, quia nihil est in genere, quod non est in aliqua eius specie: & propterea si peccans ex ignorantia non incurrit peccatum illius speciei, erit aliquid peccatum in nulla specie, non est, n. maior ratio de una, quam de alia in reliquo speciebus. Praeterea, Paulus Apof. rad Tim. rae ignorantia peccatum: & tamen fateur se peccasse peccatis eiusdem speciei ac si scirent, dicens, quod fui blasphemus: & persecutor, & contumeliosus: distinguendo namque peccata, in illis speciebus peccasse se insinuat.

¶ Ad evidenter huius dubii, sciendum est, quod duplex est ignorancia voluntaria. Non est eiusdem agrauare, & diminuere peccatum; sed ignorantia aggrauat peccatum, quoniam super illud Apostolo Rom. 2. Ignoras quoniam benignitas Dei &c. dicit. Am. ignorancia voluntaria. Vna priuans usum rationis, ut ebrietatis, & amoenia, quando quis procuramentum. Altera priuans sola scientia eius quod tenetur scire. Et haec est duplex. Signoriantia iuris, sive univeralis, sive particularis, ut quando quis nescit hunc actum esse peccatum. Et ignorantia facti, ut quando quis nescit sua negligencia hominem esse in loco quo proicit legitem. Peccata autem facta ex ignorantia iuris sunt duplices, quamvis secundum se malum, ut fornicatio, furto, & similia, quamdam lolo iuris posuit statuto malum, ut leuare tali die. & similia: Inchoando autem a peccatis que sunt secundum se mala, & sunt ex ignorantia iuris, dicendum est, quod sunt peccata eiusdem speciei, cuius effeta si fuerent scientes. Et hoc est duplex. s. Signoriantia iuris, sive univeralis, sive particularis, ut quando quis nescit sua negligencia hominem esse in loco quo proicit legitem. Peccata autem facta ex ignorantia iuris sunt duplices, quamvis secundum contrarietatem ad uitam, indirekte & per accidens sunt voluntarii. Gentiles nanque nescientes simplicem formationem esse peccatum, voluntarie conseruent in actu cognitionis mulieris non fuit uxoris, unde sumitur fornicationis species: quamvis forte aliqui eorum si scirent esse peccatum, non fecissent, & sic non directe & per se, sed per accidens in actu illum ex parte contrarietas ad uitam confenserint. Et hoc modo Paulus confessit in mortem Stephani confitens Iesum Nazarenum, unde sumit peccatum speciem, quamvis non nisi per accidens consenserint in contrarietatem illi actui intrinsecam, quam si cognovissent adesse, non consenserint actui. & simile est de aliis. Nec author est oppositus sibi ipso, sed sunt verba sua formaliter intelligenda. Non enim dicit hic, quod non potest dici, quod voluntas peccantis ex ignorantia directe & per se feratur in specim peccati, sed in peccatum. peccatum enim formaliter cum ex proprio ratione exigat contrarietatem ad legem Dei, ut patet ex distinctione Augustini, tunc tantum est directe & per se volitum, cum ipse actus contrarius est directe, & per se volitus, ita quod non sit per se volitus actus qui est contrarius, sed actus contrarius. Constat autem, quod inter fornicationem committentem ex ignorantia, que sit peccatum, & scienter, haec est differentia, quod sciens voluntarie fertur in actu contrarium directe & per se: scit enim actu illum esse contrarium iuris, & consequenter legi, & uile illum. ignorans autem voluntarie directe & per se fertur in actu, qui est contrarius, & per accidens in actu contrarium: & propterea in litera dicitur, quod per accidens fertur in peccatum, cum hoc enim constat, quod per se fertur in obiectum, unde peccatum sumit speciem, ut patet species enim peccati non sumitur ex contrarietate, sed ex obiecto, sicut nec species alii sumuntur ex contrarietate ad nigrum, sed ex abundantia lucis in se. Et cum haec legeris, adverte, quod non loquor de auersione, que sequitur peccati speciem, quoniam illa per accidens etiam scienter peccantibus est uolita, sed contrarietate intrinseca ipsi peccato, qua est actus contrarius iuriti. haec enim a scienter peccante est directe & per se uolita: ab ignorante autem errante per accidens tripliciter. primo ex parte actus, quia est uolita ad uolitionem auctus: secundo ex parte ignorantiae voluntarie, quia in ipsa uolita sunt uoliti omnes eius effectus, quorum unus est incurtere in hoc contrarium: sicut necessario voluntarie oculis relatis, uult in sua causa quicquid male inde sequi natum est. unde si impingat in leuum aliquod voluntarie, impingit

Art. 2.

Art. 3.

ARTIC. IIII.

F uoluntate sua cause, scilicet uolentia, vel nolenti incessu. Tertio ex parte accidentalitatis in ipsa ignorantia, & hoc quod illos qui nesciunt se ignorare, qui si scirent se ignorantes, dixerint operam ut scirent. in ipsis enim etiam ipsum ignorantia peccatum est voluntarium per accidens, sicut accedit in Paulo Apof.

¶ De peccatis sive que sunt ex voluntaria ignorantia quanto totaliter rationes, qualiter peccata ebriosus amentum volentie, litera in praecepto dienti arti in ratione ad ultimum cens quod ignorans priuans voluntationis totaliter ad fatu a toto, contra uideut fibi ad secundum deum, dicere priuans peccatum seu quod enim in ratione non tollit, non tollit, & rursum dicenti duo peccata obiecta.

¶ 3 Præt. Si aliqua ignorantia diminuit peccatum, hoc maxime uidetur de illa quæ totaliter tollit usum rationis: sed huiusmodi ignorantia non minuit peccatum, sed magis auget. dicit enim Philosophus in 3. Ethico. * quod ebriosus meretur duplices maledictiones, ergo ignorantia non minuit peccatum.

SED CONTRA. Quicquid est ratio remissionis peccati, alleuiat peccatum: sed ignorantia est huiusmodi, ut patet i. ad Timoth. 1. Misericordiam confectus sum, quia

homicidium sequens. Sunt ergo in speciebus peccatorum sequentia, aut sunt peccata in nulla specie, quod est impossibile, non sequela, quia ex quo sunt distincta a specie sua causa, sive ebrietatis, eo ipso quod sunt duos peccata, aut in propria natura, aut in nulla erunt. Contra hoc autem est, quod actus sunt voluntarii, & consequenter nec morales humani, quam homini.

¶ In hac ambiguitate caendum est ab utroque extremo, camus huiusmodi sequentia peccata esse genus moris, ut quod uidentur dicere, considerantes istos actus in leibis, & proprie- dentes, quod huiusmodi ebrii excutantur a toto quo ad eum. Nec fateamur praedicta esse secundum se peccata, ut ex haec forte acceptum est: sed dicamus esse circumstantias peccatorum ad circumstantiam, Quid, significantem effectum & proprietas obseruantur in ipsis regulas datas de euangelio cuimenti peccatorum superius in quæf. 20. artic. 5. & quod articulo 8. Et ratio est, quia hec sunt voluntaria in suis circumstantiis. Ex hoc nanque quod sunt quodammodo voluntaria (efficiunt voluntarium in causa, est esse aliquo modo voluntarium) in genere humanorum & moralium, & non excutantur a toto. Ex eo autem quod in suis causis non sunt secundum se peccata, sed a propriis speciebus distracta, circumstantias sunt per se, quorum sunt effectus, & ad illorum peccatorum speciem. Etiam, in quibus sunt voluntaria & intenta.

¶ Et ex hac parte sequitur ulterius, quod primum peccatum, sive ebrietas, plus minuit de secundo, puto homicidio, vel blasphemiam Dei, quam sit grauius primi. Sicuten uerbi gratia ebrietate tota sua latitudine ad plus est grauitas ut duo, & homicidio decem, ex hoc quod homicidium distrahitur a sua specie, consequenter distrahitur a sua grauitate: & quia reducitur ad propria ebrietatis, reducetur quoque ad grauitatem eius, circumstantia tamen. Et sic reducitur ad grauitatem non excedente duo, ac per hoc plus minuetur de propria grauitate homicidio ab ebrietate, quam sit grauitas ebrietatis. transl. tum enim de gradibus decem grauitas ad gradus duos, longe plus minuit est, quam in duobus qui sunt gradus ebrietatis. Attributum auctoritate Augustini, in libr. 22. contra Faustulum dicens, quod si culpandus est non quantum illi incepsit, sed quantum deinceps meruit: quoniam inceps non nisi in causa ebrietatis, sed culpabilis esse ponit. Attributum etiam auctor, dum respondit argumento. scilicet, Peccatum additum peccato facit maius, quia maius includit unitatem cum eo, quo facit maius, dicitur responsum. Prima est, quod haec propositio est universaliter facta, quia non semper peccatum additum peccato in unitate, sed quod faciat unum cum eo, & dicit quod sufficit, quod facatur peccata, deinde quia potuerit quis dicere, quod illa proportionem est uera in peccatis coenitibus in unum, dat secundum compositionem, dicens, quod nec sic est uera, quia contingit primum peccatum plus minuire de secundo, quam sit grauitas primi, inclaratum est: & inducit ad hoc quod inducitur est de ebrietate & homicidio, ex hoc insinuans, quod purat ambo in unum peccatum coire, & secundum esse circumstantiam, effectum, sive primi. Conformatque hoc doctrina superius habitus de peccatorum ex fine, seu obiecto intento. Quae autem & in opere uidentur auctoribus uerba, facile explanatur. nam quod

præcedenti articulo dictum est, quod ignorantia tollens totaliter ulmationis excusat a toto, et utrum per se loquendo: quoniam actus a tali facti per se loquendo, non sunt humani: sed per accidens contingit non excusari, cum enim ignorantia tali coniungitur, quod est voluntaria culpabiliter, tunc ratione istius accidentis non excusat a toto, & hoc hic dicuntur. Quod etiam plures dicunt ab auctoritate, in ebris duo peccata inenarrabiles, scilicet ebrietatem, & peccatum lequeum, intelligentem est secundum, subiectam materiam id est, secundum se duo peccata, non quod in hoc retineat totaliter, sed alterius transire in circunstantiam primi. Cogitatur si autem in hac materia his vocabulis uti, ut ostendamus quod quae secundum se sunt peccata, nolunt ratione inducunt etiam causas a huiusmodi ignorantiae peccato, & comparatione utriusque peccati adinvenimus. Comparatio enim distinctionem extremorum exigit, loquentes ut multi intelligentes ut sapientes.

¶ De peccatis vero quae sunt ex culpabili propter negligentiam ignorantia facti, ut cum vacana uenationi sagittari hominem loco cerui ex circumfere, an sit eiusdem speciei, cuius efficiencia a scientie, dicendum est, quod non, sed spectant ad species peccatorum directe uoluntarii, puta uenationis periculofic, & similium actuum, a quibus illa peccata caufatur. Extratio est, quia plus requiriatur ad rationem speciei propria, quam ratio uoluntarii: oportet enim effe per intentum id, unde peccata sunt. Unde licet ita peccata sunt voluntaria in iurius causis: quia tamen non sunt voluntaria in lepisis, non sunt per se intentionis, ac non sunt secundum se peccata, nec ut actus eliciti, nec ut actus imperatis sunt euentus, seu effectus peccatorum non præsumi, nec intenti, quamus præsumptibiles, ac per hoc circumstantias aggrauantes, non trahentes tamen in suas species, sed distracta in iurium caufarum species. Sumitur etiam ex litera huius articuli ratio idem ex parte ignorantia ex illis verbis, Cum enim siquid est peccatum ignorantia, non potest dici, quod voluntaria directe, & per se feratur in peccatum, sed per accidentem, & loquitur de ignorantia voluntaria indirecte & culpabiliter: ex quibus habetur, quod in id quod ignorantia huiusmodi uelatur, non per se, sed per accidentem uoluntas feratur: pars enim est ratio de peccato, & quocunque alio; & sic cum cointellegatur altera supradicta, scilicet, quod ab intentis per accidentem non specificantur actus morales, sequetur quod agitatur illa temeraria non specificantur ab homicidio subsecutu, ex ignorantia illa, sed ent circumstantia. Quid, aggrauans ualde actum. Ex his autem habes differentiam uelutinis inter peccata primo discussa ex ignorantia iuri, & hec ex ignorantia facti: quia in illis ignorantia non uelat obiectum, sed contrariebat ad legem, seu iure. In iurius uelat obiectum: & ideo illa in eadem sunt species, non, ut dictum est, quia ab obiecto per se intento species est. Ex hoc tamen loco ne fallaris accipiens, quod quia hic uenator non est reus homicidii, propterea non fit irregulare, & similia: quoniam unaqueque as propriis uocabulis gaudet, & in iure ubi talis uocatur homicida voluntarius, ita et uocandus. In philosophia autem moralis, de speciebus peccatorum differunt, sua quodque specie uocandum esset, si non haberet.

¶ De peccatis demum, quae sunt ex ignorantia iuris positivi, quae non secundum se sunt mala, sed solum quia prohibita: considerandum est consequenter addito, an ignorantia uelat obiectum formale illius actus, ut est in genere moris, an uelat solam contrariebat ad legem. Si enim sola contrariebat uelut, eiusdem sunt species a scientie, & ignorantia facta: si uero obiectum formale uelatur, non sunt eiusdem species, ut patet ex antedictis. Ad hoc autem discernendum, effectum iuris positivi in actu & obiecto oportet uidere. Si enim lex constituit rationem formalis obiecti, patet quod ignorantia uelat obiectum: si autem constituit iuram auferzionem ab ipsa, uel conuerzionem ad ipsam, patet, quod ignorantia non uelat obiectum, sed contrariebat. Cū iugur quod legi ponitur, ut patet in 5. Ethic. sit id quod a principio nihil differt, utrum sic uel aliter fiat: sed post legem differt sic, uel alterius, bonitate & malitia morali, oportet quod ex uilegis huiusmodi collocetur in genere boni, uel mali moralis. Et cū ita collocatio, ut dicitur inferius in tractatu de lege, fiat per modum determinationis formæ communis ad specialem, consequē-

A est, ut lex non solum genus, sed speciem auctibus huiusmodi praebat moralem, non faciendo nouam speciem uirtutis, aut uirtutis, sed applicando, seu extendendo preexistentes species uirtutum, & uitiorum ad huiusmodi actus, v.g. Ius statuens quod cum lumine, & itola, casula &c. Misericordia celebratur, applicat religionis spe-

ciam ad istos actus & sacrificij uitium ad oppositos: & similiiter statuens ieiunia applicat temperantie speciem ad unicum comeditionem hora non absque carnis, & intemperantiam ad eius oppositum, & sic de aliis. Ex hoc autem patet differentia inter peccata ex ignorantia iuri facta secundum se mala, & non secundum se mala, quod ad uelamen: quia in fe-

cundum se malis scimus est id, unde species peccati sumuntur, quia est obiectum secundum se dissonans rationi: uelatum autem est ipsa dissonans, ut patet ex dictis. In ipsis autem non secundum se malis scimus, nihil claudit unde species peccati, immo nec genus moris sumuntur, ut patet in comeditione bis in diebus ieiunij ex ignorantia iuri: scimus enim ab hoc non est bina comedatio carnium hodie. Constat enim quod hoc totum nihil includit dissonans, nisi quis diciat quod in ly, hodie, quia significat tempus ieiunij, claudit unde species intemperantie sumuntur. Sed licet reuestra sic sit, attamen hoc non clauditur sub licito, sed sub velato ex iuriis ignorantia: & propterea relinquitur, quod in scito nihil est unde species sumuntur. & si huic adiungas, quod ex ignoto per negligientiam non sumuntur species, quia vi in litera dicitur, non potest dici, quod voluntas in huiusmodi ignoti per se, sed per accidentem feratur, & sequitur quod huiusmodi peccata, quia obiectum formale velatur, non sunt eiusdem species facta ab ignorantie iuri, & a scientie. Sed tunc obitant duo, primo, quia oportet assignare species vitii, quia huiusmodi peccatum est: nihil enim est in genere, quod non sit in aliqua eius specie.

¶ Secundum, quia oportet saltare illam regulam. Circumstantia faciens actum de non malo malum, dat speciem, cum enim non apparet aliqua vitii species in tali bina comeditione, & similibus, & sola circumstantia determinate temperantia a ure in unica comeditione tali die, reddat hunc actum malum, consequens est, ut ad ipsam intemperantiam speciei talis transgressio reducatur, cuius oppositum ex prædictis sequebatur. Unde dicendum est, quod licet actus ita ex ignorantia caufatur non sint per se in talibus speciebus propter rationes allatas, reduciuntur tamen sunt in eisdem speciebus, in quibus esent commissi a scientie: & ratio est, quia velamen ignorantia legis, quam tenetur nunc, hic, ille scire, quia voluntarium est, impedit a locando ignotum, illud extra voluntarium & intentum, & uoluntas ueluti actus reddit actum ad naturam suę speciei, sicut etiam facit voluntarium velamen ignorantia facti. Propter quod sicut in credente occidere ceruum, & occidente hominem ex ignorantia culpabilis, actus occiditionis reddit ad naturam suę speciei, & est homicidium: ita in comeditione bis ex culpabilis ignorantia legis in die ieiunij, actus comeditionis reddit ad naturam suę speciei, & est intemperantia. Intelligenda sunt ergo que dicuntur de ignoto, quod scilicet non specificat quod ad reposita per se in specie: fucus autem est de reduciunt ad speciem pertinentibus, & sic omnia consonant. Et habes ex hoc solutionem dubij relieti in questione, articulo 9, & resolutionem simpliciter duorum ultimo tractatorum nunc, quod scilicet facta peccata ex ignorantia facti culpabiliter, siue sunt secundum se mala, siue non, redeunt ad naturam suę speciei, quando culpa impedit velamen ignorantiae a locando actum extra intentum. Dico autem hoc, quia tam levius posset esse culpa negligentia, ut non reduceret actum ad propriam speciem factum perfecte, ut patet in eo qui ex leuisima culpa negligentia, in discernendo una ignorantie inebriatur: non enim reddit tunc ebrietas in naturam suę speciei perfecte. & scito quod in hac difficultate multo tempore fui non resolutus: & ideo vage scripsi, sed nolui mutare iam scripta propter exercitum.

¶ In codem quarto articulo in response ad primum nota quod haec responso exponitur inferioris in questione, 78. ar. 1. ad primum, ubi distinguuntur triplex ignorantia ex parte rei, scilicet secundum triplicem scientiam, prima est, qua scitur individuum actus esse malum, puta, hanc acceptationem rei aliena effe malum.

¶ Secunda, qua scitur individuum actus, & temporis eius scilicet hoc nunc esse malum.

Tertia,

Tertia est, qua scitur individuum actus temporis, & executio-
nis, scilicet hoc nunc non esse faciendum. Ignorantia opposita
prima scientia est causa peccati. Ignorantia lecunda & tercia est
ignorantia electionis, quam author negat hic esse causam pecca-
ti, non quod putet eam non causare peccatum ut alii tenent: sed

qua negat eam annu-
merari inter genera-
les causas peccati, de
quibus modo tractar-

uid etur augere uoluntarium, &
peccatum. ex intentione enim
uoluntatis ad peccandum prouenit,
quod aliquis uult subire igno-
rantiae damnum, propter liberta-
tem peccandi. Quandoque uero
ignorantia, quae est causa peccati,

non est directe uoluntaria, sed in-
directe, uel per accidens, pura, cu-
aliquis non uult laborare in stu-
dio, ex quo sequitur eum esse i-
gnorantem; uel cum aliquis uult
bibere uinum immoderate, ex

quo sequitur eum incibriari, &
discretione carere: & talis ignoran-
tia diminuit uoluntarium, & per
consequens peccatum. Cum en-
nihil aliiquid non cognoscitur e-
se peccatum, non potest dici,
quod uoluntas directe, & per se fe-
ratur in peccatum, sed per acci-
dens; unde est ibi minor contem-
ptus, & per consequens minus pec-
catum.

Ad hoc dicitur, quod argumentum
hoc concludit uerū, sed in litera non af-
fertur ad hoc in omnibus dictis, ad-
huc illa propositio.

Peccatum additum
peccato fati matus,
uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

uidetur efficax argu-
mentum sustinere in
proposito: quia cum
omnibus dictis, ad-
huc illa propositio,

Peccatum additum
peccato fati matus,

F tale, & esse mortale grauioris ordinis, propter quod in his sunt secundum se peccata mortalia, & deliberate sunt: tunc quoniam ex ignorantia, mortalia sunt. Quando uero ignorans distrahit sequens peccatum, ut speciem alterius peccati, per brevitas, uel uenationis non discreta, tunc quia peccatum

gradus est, quod homo etiam be-
neficia non recognoscet, uel po-
test intelligi de ignorantia infide-
litatis, que fundamentum spiri-
tualis edificii subvertit.

Ad QUARTVM Dicendum, q
ebrius meretur quidem duplices
maledictiones propter duo pec-
cata que committit, scilicet, ebrie-
tatem, & aliud peccatum, quod ex
ebrietate sequitur, tamen ebrietas
ratione ignorantiae adiuncta, di-
minuit sequens peccatum, & forte
plus, quam sit grauitas ipsius e-
brietatis, ut dictum est. * Vel po-
test dici, quod illud uerbum indu-
citur secundum ordinacionem
cuiusdam Pythaci legislatoris, qui
statuit, ebrios si percosserint, am-
plius puniendos, non ad uenientia
respiciens, quam ebrios debent ma-
nus, & ambo.

H igit habere, sed ad utilitatem, quia
plures iniuriantur ebrii quam so-
brii, ut patet per Phil. in secundo
Polit. *

QVAESTO LXXVII.

*De causa peccati ex parte appetitus sen-
suum, in octo articulos diuisa.*

DE INDE considerandum
est de causa peccati ex par-
te appetitus sensuum: utrum
passio anima sit causa pec-
cati.

ET CIRCA hoc queruntur o-
cto.

Primò, Vtrum passio appeti-
tus sensuum possit mouere, uel in-
clinare uoluntatem.

Secondò, Vtrum possit su-
perare rationem contra eius scientiam.

Tertiò, Vtrum peccatum quod
ex passione prouenit, sit peccatum
ex infirmitate.

Quartò, vtrum haec passio, que
est amor sui: sit causa omnis pec-
cati.

liter per uiam re-
dantia phantasiam. Sunt enim ut in 2. de anima dicuntur ap-
petitus, & phantasticum anima, indistincta loco, entomis de-
testantibus: & sicut ad linguam cholera infectat, gula ad
cicum erroneum fit, ita ad appetitum passio infectum, inter-
tatur phantasia, & iudicium etiam a similitudine confluente, &
quia intellectus mouetur aphantasmate, consequens effec-
tum, & iudicium idem, prorsertim quia iudicium est de feli-
citate, in quo plurimum uim obtinet iudicium cogitationis. Ratio
ex hoc, quod appetitus sensuum ex passione uehemem-
tur, hic homo non solum secundum illam partem, sed ab aliis
mutatur animaliter, & est alter dispositus, & ratio est quaque
titus animalis est primo preter totum suppositum, ut ex al-
la parte patet. In hoc enim differt ab appetitu

*Super quatuor
culturam primam*

*I*n primo anno
gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime solari-
dus, qui passio
uerolata debet
dus occurrit, et
do ad dicta in
lo secundū quod
non, ubi cadere
stio ex parte
luntatis absolu-
tata est, modis
dum peccatum
parte ipsius pos-
trastaur. Non
igit illi, quod si
afficiens appeti-
tus proprius

*I*n gōniū despiciunt
metepime